

Stichting Wetlands in het IJsselmeer

Wetlands in het IJsselmeer, thema Politiek en maatschappij

Tussenrapport “Lijst met actoren”

Maart 2006

Anne-Mette Jorgensen, IMSA Amsterdam
Hein Sas
Marc Beets, IMSA Amsterdam
Mariken Betsema, IMSA Amsterdam
Janne van den Akker, IMSA Amsterdam

Een brugproject van

Projectnr. Leven met Water: P2038

Projectnr. Delft Cluster: CT 04.41.11

Stichting Wetlands in het IJsselmeer is een samenwerking van ECORYS Nederland BV, GeoDelft en IMSA Amsterdam. ECORYS Nederland BV behoort tot de grootste economische onderzoek- en adviesbureaus ter wereld en richt zich met name op economisch onderzoek en advies op het gebied van vastgoed en regionale ontwikkeling, infrastructuur en mobiliteit, arbeid en sociaal beleid en macro en sectorbeleid. GeoDelft is als Groot Technologisch Instituut specialist in het doen van onderzoek op het gebied van grondmechanica, funderingstechniek en geo-ecologie. Het heeft op deze gebieden een internationale reputatie opgebouwd in onderzoek en advisering en vormt een schakelfunctie tussen wetenschap en praktijk. IMSA Amsterdam is een gespecialiseerd internationaal onderzoeks- en adviesbureau voor duurzaamheid en innovatie. IMSA kan maatschappelijke ontwikkelingen doorgronden en begrijpt de dynamiek tussen partijen. De IMSA-adviseurs hebben brede ervaring op het gebied van economie, techniek, biologie, natuurkunde en sociale wetenschappen.

Subsidiegevers:

Brugproject van Leven met Water en Delft Cluster

Sponsors van Stichting Wetlands in het IJsselmeer:

Boskalis

De Alliantie

DHV

ING Real Estate

Rabo Vastgoed

Sunergy Innoplan

Van Oord

ECORYS Nederland BV
Postbus 4175
3006 AD Rotterdam
010 – 4538800

IMSA Amsterdam
Van Eeghenstraat 77
1071 EX Amsterdam
020 - 5787600

GeoDelft
Postbus 69
2600 AB Delft
015 – 2693500

Copyright © Stichting Wetlands in het IJsselmeer

Alles uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt na toestemming van Stichting Wetlands in het IJsselmeer en onder vermelding van de bron;

Anything from this publication may be copied or transferred in any form after permission of Stichting Wetlands in het IJsselmeer.

Voorwoord

Dit document is een van de resultaten van fase 1 van het project Wetlands in het IJsselmeer. Fase 1 is een haalbaarheidsstudie van de mogelijkheden voor herinrichting van het IJsselmeer met natuur als uitgangspunt.

Projectopzet

Door wetenschappelijk onderzoek en het raadplegen van relevante stakeholders wordt inzicht verkregen in de huidige en toekomstige problemen in het IJsselmeergebied bij ongewijzigd beleid voor natuur, water en economie, en wordt een inschatting gemaakt van kansen en bedreigingen voortkomend uit het wettelijke kader. Het project heeft als uitgangspunt het versterken van de natuurwaarden van het IJsselmeergebied (inclusief het omringende land), waarbij gezocht wordt naar innovatieve langetermijnoplossingen. De uitgangshypothese is dat door het aanleggen van wetlands (waaronder o.a. verstaan wordt ver(on)diepingen, moerassen, eilanden, luwtes, onregelmatige kusten, rietlanden etcetera) een drastische verbetering in natuur- en waterfuncties kan worden gerealiseerd, waarna 'rode' functies kunnen worden ingepast. Het project integreert onderzoek naar natuur, geo-ecologie, waterkwaliteit en -kwantiteit, veiligheid, klimaatverandering en economische gebruiksfuncties. In dialoog met stakeholders worden integrale oplossingsrichtingen verkend en wetenschappelijk getoetst. Op basis hiervan wordt vervolgens politiek-bestuurlijke ruimte gecreëerd om een integrale planvorming voor het gebied mogelijk te maken.

Fase 1 bestaat uit het toetsen van de haalbaarheid voor het bereiken van deze politiek-bestuurlijke consensus.

Beoogd resultaat

Inmiddels lijkt er vanuit natuuroverweging consensus te bestaan over de noodzaak tot enige vorm van ingrijpen. Beoogd resultaat van het project is een visie om te komen tot herinrichting van het IJsselmeergebied, gebaseerd op de oplossingsrichtingen en principes uit dit project en met het oog op het bereiken van een duurzame, robuuste

situatie. Op basis van de bevindingen in fase 1 wordt duidelijk of er voldoende grond is voor het voortzetten van het project, gebaseerd op vooraf vastgestelde criteria.

De onderhavige rapportage behoort bij het onderzoeksthema Politiek en maatschappij.

Inhoudsopgave

Samenvatting	6
1 Inleiding	7
2 Belangrijke Actoren.....	8
2.1 Formele besluitvorming	8
2.1.1 Landelijke overheid	8
2.1.2 Kamerleden	10
2.1.3 Regionale overheid.....	10
2.1.4 Lokale overheid.....	12
2.1.5 Projectorganisaties.....	12
2.2 Beïnvloeders van besluitvorming.....	13
2.2.1 Landbouw- en visserijorganisaties.....	13
2.2.2 Natuur- en milieuorganisaties.....	14
2.2.3 Recreatiesector	14
2.2.4 Expert-netwerken	14
2.2.5 Personen.....	15

Samenvatting

Voorliggende analyse van de belangrijkste 'actoren' is de eerste stap binnen het onderzoeksthema Politiek en maatschappij. Het gaat hier om organisaties, partijen of personen die een belang vertegenwoordigen of hebben in zaken die spelen rondom het IJsselmeergebied. Een lijst van actoren is altijd een momentopname, aangezien het maatschappelijke speelveld voortdurend in beweging is. Alleen de meest belangrijke actoren zijn opgenomen, namelijk de actoren die er bij de besluitvorming echt toe doen.

De actoren zijn geclusterd in de groepen Overheden, Belangenorganisaties, Expertnetwerken en 'personen'. Hoofdonderscheid wordt gemaakt tussen organisaties die zich bezighouden met de formele besluitvorming, en organisaties/ personen die veeleer beïnvloeders van de besluitvorming zijn.

In de categorie 'formele besluitvorming' is de overheid vertegenwoordigd op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau. De ministeries van V&W, VROM en LNV zijn opgenomen en ook Staatsbosbeheer, omdat zij eigenaar en beheerder is van verschillende natuurgebieden in en rond het IJsselmeergebied. Kamerleden zijn ook formele besluitvormers, evenals de provincies Flevoland, Noord-Holland en Friesland. Waterschappen ook, omdat zij beheerder zijn van het oppervlaktewater en verantwoordelijk zijn voor dijkonderhoud. Tenslotte de gemeentes Amsterdam en Almere, die gedeelten beheren van de oevers van het IJmeer en het Markermeer en bovendien sterke lobbykracht uitoefenen om buitendijks te mogen bouwen, en de projectorganisaties Verkenning IJmeer en het Noordvleugeloverleg, waarin weer verschillende reeds genoemde partijen samenwerken.

De categorie van organisaties die beïnvloeders van besluitvorming kunnen zijn, omvat landbouw- en visserijorganisaties, landelijke en regionale natuur- en milieuorganisaties, de recreatiesector en de 'expert netwerken' (adviesorganen van de overheid en onderzoeksinstituten).

Van de personen die zelfstandig de besluitvorming kunnen beïnvloeden blijkt er een groot aantal meer dan één rol te vervullen. Ze zijn bijvoorbeeld adviseur of nemen deel aan adviesorganen op het gebied van natuur en milieu én op het gebied van infrastructuur.

1. Inleiding

De belangrijke actoren die hieronder genoemd worden zijn gebaseerd op analyse van de overheidsstructuren, de wet- en regelgeving rond het IJsselmeergebied en een groot aantal gesprekken met diverse betrokken personen.

Hoofdcategorieën

De volgende indeling wordt in deze opsomming gebruikt.

- Overheden: landelijk, regionaal en lokaal
- Belangenorganisaties: natuur- en milieuorganisaties, recreatieorganisaties en overige groeperingen
- Expertnetwerken: (onderzoeks- en kennis)instituten, specialisten en adviesorganen
- Personen met meerdere functies binnen het besluitvormingsproces.

Daarnaast valt een verdere categorisering te maken op basis van de positie in het besluitvormingsproces: formele beslisser (overheden) of beïnvloeder (de overige hierboven genoemde categorieën).

Actoren

Actoren zijn, zoals bovenstaande categorisering al impliciet zichtbaar maakt, organisaties, partijen of personen die in een bepaald gebied een belang vertegenwoordigen of hebben. Deze rapportage beperkt zich tot een inventarisatie van de belangrijkste actoren rond herinrichting van het IJsselmeergebied

Het maatschappelijke speelveld is voortdurend in beweging en verandert organisch van samenstelling. Verkiezingen, politieke of bestuurlijke crises of een verschuiving van de publieke opinie kunnen namelijk zorgen voor een schokgewijze verschuiving in de politieke arena en daarmee in de sleutelspelers. Derhalve is deze rapportage een momentopname die voortdurend aan verandering onderhevig is.

2. Belangrijke actoren

Hieronder volgt het overzicht van de belangrijkste formele actoren voor beleid en strategie rond herinrichtingsplannen in het IJsselmeergebied. Het betreft:

- 1) Formele besluitvorming: overheden
- 2) Beïnvloeders van besluitvorming: belangenorganisaties, NGO's, (kennis-) instituten, adviesorganen en personen.

2.1. Formele besluitvorming

2.1.1. Landelijke overheid

Ministerie van Verkeer en Waterstaat (V&W)

Verantwoordelijk voor het waterbeleid en Waterbeheerder van het IJsselmeergebied. Stelt de beheerplannen op waarmee waterkwantiteit en -kwaliteit worden gewaarborgd. Voert beleid Kaderrichtlijn Water uit.

Organisatie/onderdeel/ functie	Naam
Minister	Karla Peijs
Staatssecretaris Verkeer, Vervoer, Water	Melanie Schultz Verhagen
Directeur Water	Renske Peters
Directeur Water	Anita Wouters
Directeur Generaal Water	Mark Dierikx
Directeur Generaal RWS	Bert (L.H.) Keijts
Rijkswaterstaat IJsselmeergebied, HID	Fred Delpout

Tabel 0.1

Ministerie van Volksgezondheid, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Draagt zorg voor beleid en beleidsplannen inzake ruimtelijke ordening en milieu. Geeft kaders aan voor het al dan niet bouwen in buitengebied, stadsuitbreidingen etc.

Organisatie/onderdeel/ functie	Naam
Minister	Sybilla Dekker
Staatssecretaris	Pieter van Geel
Secretaris Generaal	Marjanne Sint
Directeur Generaal Ruimte	Ineke Bakker
Plv DG Ruimte	Jacques van der Jagt
Plv DG Ruimte	Cees van Boven
Directeur Generaal Milieu	Hans van der Vlist

Tabel 0.2

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)

Heeft verantwoordelijkheid over het landbouw- en natuurbeleid. Bepaalt het beleid rondom de Ecologische Hoofdstructuur en de Natte As en is verantwoordelijk voor uitvoering van de NB-wet en Natura 2000.

Organisatie/onderdeel/ functie	Naam
Minister	Cees Veerman
Secretaris Generaal	Chris (C.J.) Kalden
Directeur Generaal Natuur	André (A.N.) van der Zande

Tabel 0.3

Staatsbosbeheer (SBB)

Is eigenaar en beheerder van verschillende natuurgebieden in en rond het IJsselmeergebied.

Organisatie/onderdeel/ functie	Naam
Landelijk	Cees Vriesman (directeur) Jasper Kuipers
Regio West	Yvon Horsten - van Santen (regiodirecteur) Trudy van der Zanden

Tabel 0.4

2.1.2. Kamerleden

Kamerleden hebben veelal specifieke aandachtsgebieden. Hieronder zijn de kamerleden opgenomen die ruimtelijke ordening, water of natuur in hun portefeuille hebben.

Partij	Naam
CDA	Joop Atsma Bas Jan van Bochove Eddy van Hijum Liesbeth Spies
ChristenUnie	Tineke Huizinga Arie Slob
D66	Boris van der Ham
GroenLinks	Wijnand Duijvendak Marijke Vos
PvdA	Jan Boelhouwer Adri Duijvesteijn Joanneke Kruijsen Diederik Samson Co Verdaas
SP	Ada Gerkens Krista van Velzen
VVD	Paul de Krom Janmarc Lennards Janneke Snijder-Hazelhoff

Tabel 0.5

2.1.3. Regionale overheid

Provincies spelen een belangrijke rol in het vertalen van rijksbeleid naar provinciaal niveau. De provincies zijn verantwoordelijk voor controle en handhaving van wet- en regelgeving en zijn beleidsmakende instanties op het gebied van (provinciale) ruimtelijke ordening, milieu en natuur. De Provincie stelt onder meer het streekplan op.

Provincie Flevoland

Organisatie/onderdeel/ functie	Naam
Commissaris van de Koningin	Michel Jager
Gedeputeerde Ruimtelijke ordening, Economische zaken	Andries Greiner
Gedeputeerde Water, Milieu, Ontwikkelingsplan Almere	Laura Bouwmeester
Gedeputeerde Natuur en Landschap	Wubbo de Raad
Directeur Planvorming	Robin Hartogh Heys van de Lier

Tabel 0.6

Provincie Noord-Holland

Organisatie/onderdeel/ functie	Naam
Commissaris van de Koningin	Harry Borghouts
Gedeputeerde Natuurbeleid, Milieu	Albert Moens
Gedeputeerde Ruimtelijke Ordening en Financiën	Ton Hooijmaaiers
Gedeputeerde Water, Landschap	Patrick Poelmann

Tabel 0.7

Provincie Friesland

Organisatie/onderdeel/ functie	Naam
Commissaris van de Koningin	Ed Nijpels
Gedeputeerde Natuurbeleid En Ruimtelijke Ordening	Anita Andriessen

Tabel 0.8

Waterschappen

Waterschappen zorgen voor de landelijke waterhuishouding. Ze zijn beheerder van het oppervlaktewater en zijn verantwoordelijk voor de veiligheid, waterkwaliteit en kwantiteit van het binnendijkse gebied. Een belangrijke taak in dat kader is dijkonderhoud. De genoemde waterschappen hebben een directe relatie met het IJsselmeergebied, doordat zij daar water lozen of innemen. Hierover wordt een z.g. Waterakkoord gesloten met Rijkswaterstaat IJsselmeergebied. (RWS-IJG)

Organisatie/onderdeel/ functie	Naam
Voorzitter Unie van Waterschappen	Sybe Schaap
Dijkgraaf Wetterskip Fryslân	Paul van Erkelens
Dijkgraaf Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht	Johan de Bondt
Dijkgraaf Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Monique de Vries
Dijkgraaf Waterschap Zuiderzeeland	Henk Tiesinga

Tabel 0.9

2.1.4. Lokale overheid

Amsterdam

De gemeente Amsterdam beheert de oevers van een deel van het IJmeer.

Organisatie/onderdeel/ functie	Naam
Burgemeester	Job Cohen
Wethouder Ruimtelijke Ordening, waterbeheer	Duco Stadig
Dienst Ruimtelijke Ontwikkeling	Klaas de Boer, Zef Hemel (directie)

Tabel 0.10

Almere

De gemeente Almere beheert de oevers van een deel van het Markermeer en IJmeer.

Organisatie/onderdeel/ functie	Naam
Burgemeester	Annemarie Jorritsma
Wethouder Ruimtelijke Ordening	Arie-Willem Bijl
Wethouder Natuur en Milieu	Heleen Visser

Tabel 0.11

2.1.5. Projectorganisaties

Verkenning IJmeer

De Verkenning IJmeer is een samenwerkingsproject van ANWB, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Gemeente Almere, Gemeente Amsterdam, Provincie Flevoland en Provincie Noord-Holland. Het laatste eindrapport is getiteld "Toekomstvisie IJmeer; naar een waterpark IJmeer binnen het wetland IJsselmeer". (2005)

Organisatie/onderdeel/ functie	Naam
--------------------------------	------

Voorzitter Stuurgroep	Daan Monster
Voorzitter Kerngroep	Zef Hemel (Gemeente Amsterdam)
Projectsecretaris	Peter Heida (Gemeente Almere)
Lid Werkgroep Verkenning IJmeer	Wiebe Oosterhoff (inhoudelijk projectleider)

Tabel 0.12

Noordvleugel-overleg

Het Noordvleugel-overleg komt voort uit de Regionale Samenwerking Amsterdam (RSA) en studeert specifiek op de ruimtelijke ordeningsvraagstukken rond wonen, werken en mobiliteit in de noordelijke vleugel van de randstad. Actuele studies betreffen de planning van 150.000 woningen in de Noordelijke randstad, de studie Bereikbaarheid Noordvleugel, met daarin de studie naar de verbinding Schiphol – Amsterdam – Almere. De Provincies Noord-Holland en Flevoland, de gemeentes Amsterdam en Almere en Rijkswaterstaat nemen deel aan het Noordvleugel-overleg.

Organisatie/onderdeel/ functie	Naam
Voorzitter	Duco Stadig (wethouder Amsterdam)
Vice-voorzitter	Henry Meijdam
Secretaris	Michiel Ruis (Min. V&W)

Tabel 0.13

2.2. Beïnvloeders van besluitvorming

2.2.1. Landbouw- en visserijorganisaties

Organisatie/onderdeel	Naam
LTO	Bart Jan Constandse (voorzitter) Bernard Koeckhoven (algemeen directeur)
LTO Noord	Jan Heijkoop (voorzitter) Ton van Vuren (algemeen directeur)
Nederlandse Visserijbond	Johan Nooitgedacht (voorzitter)
Federatie van visserijverenigingen	Ben Daalder (voorzitter)

Tabel 0.14

2.2.2. Natuur- en milieuorganisaties

Landelijk

Organisatie/onderdeel/ functie	Naam
Natuurmonumenten	Jan-Jaap de Graeff (directeur)
Stichting Natuur en Milieu	Mirjam de Rijk (directeur)
Milieudefensie	Frank Köhler (algemeen directeur)
Greenpeace	Liesbeth van Tongeren (algemeen directeur)
It Fryske Gea	Ultsje Hosper (directeur)
Vogelbescherming	Adri de Gelder (directeur)

Tabel 0.15

Regionaal

Organisatie/onderdeel/ functie	Naam
Landschapsbeheer Nederland	Mieke van Heuven (directeur)
Milieufederatie Noord-Holland	Hugh Gallagher (directeur)
Milieufederatie Flevoland	Jan Kastje (plv. directeur)
Milieufederatie Friesland	Thon Dieles (directeur)
IJsselmeervereniging	Marten Bierman (voorzitter)
Verantwoord Beheer IJsselmeergebied (VBIJ) Deelnemers: Het Flevo-landschap, It Fryske Gea, Landschap Noord-Holland, de IJsselmeervereniging en de Waddenvereniging	bestuurders: Marten Bierman (voorzitter), Jan Manderfeld, Jacob van Olst, Ultsje Hosper, Anky Woudstra
Vrienden van de Markerwaard	Dirk Frieling (voorzitter)

Tabel 0.16

2.2.3. Recreatiesector

Organisatie/onderdeel/ functie	Naam
ANWB	Guido van Woerkom (algemeen directeur) Jaap Renkema (programmamanager)
RECRON	Ivo Gelsing
HISWA	André Vink (directeur) Wieger de Vries
Waterrecreatie Advies	Reinier Steensma

Tabel 0.17

2.2.4. Expertnetwerken

Adviesorganen van de overheid

Organisatie/onderdeel/ functie	Naam
Sociaal Economische Raad	Herman Wijffels (voorzitter)
Raad voor Verkeer en Waterstaat	Momenteel geen leden
VROM Raad	Henry Meijdam (voorzitter)
RIZA	Arike Tomson (Directeur)

	Harry Hosper (Hoofd Ecologie) Ruurd Noordhuis (expert IJsselmeer) Eddy Lammens (expert IJsselmeer)
Water Innovatiebron (Winn)	Bert Polak (Programmamanager) Jan Kuperus (Programmasecretaris) Ronald Roosjen (Projectleider 'IJsselmeer zoek verdieping')

Overige instituten

Vrije Universiteit, Decaan faculteit Aard- en Levenswetenschappen; Hoogleraar Milieuwetenschappen VU	Pier Vellinga
--	---------------

Tabel 0.18

2.2.5. Personen

Zelfstandig adviseurs of personen met meerdere rollen in de besluitvorming kunnen belangrijke beïnvloeders zijn. Rond het IJsselmeergebied zijn de volgende spelers aanwezig.

naam	functies
Marten Bierman	Directeur Bierman Raadgevend Ingenieursbureau Bestuurder Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeergebied (VBIJ) Voorzitter IJsselmeervereniging (voorheen Vereniging tot Behoud van het IJsselmeer) Wetenschappelijk coördinator ruimtelijke ontwikkelingen, SISWO, Universiteit van Amsterdam.
Dirk Frieling	Voorzitter Vrienden van de Markerwaard Hoogleraar stedenbouwkunde TU Delft (tot 2003) Medeoprichter Vereniging Deltametropool Voorzitter Vereniging Deltametropool tot 2004
Zef Hemel	Voorzitter Kerngroep Verkenning IJmeer Adjunct-directeur Dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam
Jan Kastje	Plv. directeur Milieufederatie Flevoland; Statenlid GroenLinks, prov. Noord-Holland
Henry Meijdam	voorzitter VROM-raad Lid Raad voor V&W Lid SER
Ed Nijpels	Commissaris van de Koningin Prov. Friesland Goodwill Ambassor voor het milieu voor U.N.E.P. voorzitter Commissie bevordering (inter)nationaal concurrentievermogen van het grootbedrijf in de bouw voorzitter Milieu Centraal voorzitter Internationaal Waddenforum voorzitter Stichting Bouwcultuurfonds
Dirk Sijmons	Directeur H+N+S Landschapsarchitecten Rijksadviseur voor het Landschap lid van de VROM-raad lid Adviesraad Staatsbosbeheer
Pier Vellinga	Vrije Universiteit, decaan faculteit Aard- en Levenswetenschappen; hoogleraar Milieuwetenschappen VU, bestuurslid NIOZ, voorzitter bestuur Stichting Natuur en Milieu
Cees Vriesman	Algemeen directeur Staatsbosbeheer Lid Stichting forum voor Stedelijke Vernieuwing Voormalig GD Ruimte VROM
Herman Wijffels	(onder andere)

naam	functies
	Voorzitter SER Voorzitter bestuur Natuurmonumenten
Friso de Zeeuw	Directeur Nieuwe Markten, Bouwfonds MAB Ontwikkeling Penningmeester NIROV Lid dagelijks bestuur Instituut voor Bouwrecht Lid bestuur Economisch Instituut Bouwnijverheid (EIB) Lid Raad van Toezicht Connekt, innovatienetwerk mobiliteit Ex voorzitter Raad voor V&W (1-1 2006)

Tabel 0.19

De bovengenoemde personen hebben veelal invloed in meer dan één sector (zie Tabel 0.20). Hierbij valt op dat de combinatie tussen ruimtelijke ordening, bouw en infrastructuur veel voorkomend is maar ook tussen natuur/milieu en ruimtelijke ordening.

Naam	Natuur/ Milieu	Water	Ruimtelijke Ordening	Bouw	Infra- structuur
Marten Bierman	XX		X		
Dirk Frieling	X		X	X	X
Zef Hemel			X	X	X
Jan Kastje					
Henry Meijdam	X	X	XX		X
Ed Nijpels	XX			XX	
Dirk Sijmons	X		XX		
Pier Vellinga	X				
Cees Vriesman	X		X	X	
Herman Wijffels	X		X		
Friso de Zeeuw		X	XX	XX	X

Tabel 0.20

Legenda:

X	In sector vertegenwoordigd
XX	met verscheidene posities in sector vertegenwoordigd